לא ימסרם לצבור יפה יפה קא משמע לן ותנא דידן כיון דקתני אם הביא יצא לא פסיקא ליה: ויש אומרים אף לשכירות בתים: תנו רבנן המשכיר בית לחבירו לשנה מונה שנים עשר חודש מיום ליום ואם אמר לשנה זו אפילו לא עמד אלא באחד באדר כיון שהגיע יום אחד בניסן עלתה לו שנה ואפילו למאן דאמר [א]יום אחד בשנה חשוב שנה שאני הכא דלא טרח איניש למיגר ביתא לבציר מתלתין יומין ואימא תשרי סתם [ב]כי אגר איניש ביתא לכולהו ימות הגשמים אגר ותנא קמא דברייתא ותנא דידן בניסן נמי מישכח שכיח קיטרי: באחד באלול ר״ה למעשר בהמה: מני רבי מאיר היא [ג](דתניא) [ד]ר״מ אומר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ולרגלים מני רבי שמעון היא אימא סיפא ר׳ אלעזר ור״ש אומרים באחד בתשרי רישא וסיפא ר״ש ומציעתא ר״מ אמר רב יוסף [ה]רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי ברגלים סבר לה כר״ש ובמעשר בהמה סבר לה כר״מ אי הכי ארבעה חמשה הוו אמר רבא ארבעה לדברי הכל לר״מ ארבעה דל רגלים לר״ש ארבעה דל מעשר בהמה רב נחמן בר יצחק אמר ארבעה חדשים ובהן כמה ראשי שנים מיתיבי [ו]ששה עשר בניסן ראש השנה לעומר [ז]ששה בסיון ראש השנה לשתי הלחם לרבא ליתני ששה לר״נ בר יצחק ליתני חמשה אמר רב פפא כי קא חשיב מידי דחייל מאורתא מידי דלא חייל מאורתא לא קא חשיב והרי רגלים דלא חיילי מאורתא וקחשיב (א) כיון שצריך לאיתויי מעיקרא מיחייב וקאי והרי יובלות דלא חיילי מאורתא וקחשיב ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא היא דאמר [ח]מראש השנה חייל יובל רב שישא בריה דרב אידי אמר כי קא חשיב מידי דלא תלי במעשה מידי דתלי במעשה לא קא חשיב והרי רגלים מידי דתלי במעשה וקא חשיב בל תאחר ממילא חייל

והרי

יפה יפה. כלב שלם: **ותנא דידן.** דלא תנינא במתני׳: **כיון דקתני אם הביא יצא לא פסיקא ליה.** מילתא דליתשנה בראשי שנים: הכי גרסינן **תנו רבנן המשכיר בית לחבירו כו׳** ולא גרסינן **מנלן.** דלאו מקראי יליף דמדרבנן הוא: **אלא באחד באדר.** אבל בבציר מהכי לא אמרינן עלתה לו שנה ודל כה שנה שלימה דליכא למימר דאדעתא דההיא שתא אגרה דלא טרח איניש למיגר ביתא לבציר מתלתין יומין: **ואימא תשרי.** ר״ה לשכירות בתים. אם לא עמד אלא באחד באלול כיון שהגיע תשרי עלתה לו שנה: ומשני **כי אגר איניש ביתא.** סמוך לתשרי לכולהו ימי הגשמים אגר: **ות״ק דברייתא.** דלא אמר לשכירות בתים: **קיטרי.** עבים מתקשרין וגשמים יורדין והוי כימות הגשמים: **ולרגלים מני ר״ש.** דהא אליביה אוקימנא דאית ליה כסדרן לבל תאחר: **סיפא ר׳ אלעזר ור״ש אומרים בא׳ בתשרי: רבי היא.** הוא אמרה למתני׳ ונסיב מילתיה חדא כחד תנא וחדא כחד תנא: **אי הכי.** דחד גברא אמרה למתני׳ ונסיב מילתיה חדא כחד תנא חמשה ראשי השנים ניהו אחד בניסן וט״ו בניסן ואחד באלול ואחד בתשרי וט״ו בשבט הא ניחא אי מוקמת לה לרישא כר״ש שפיר דלדידיה ארבעה ניהו דלית ליה אחד באלול אלא אי חד תנא אמרינהו קשיא: **אמר רבא.** לעולם רבי היא והכי קאמר אנא חמשה סבירא לי ומיהו הכל מודים לי בארבעה: **לר״מ.** דלית ליה אחד באלול דל רגלים דלדידיה ברגל אחד עובר בבל תאחר כדתניא בברייתא דלעיל (ד׳ ד:): **ולר׳ שמעון דל מעשר בהמה.** דליתיה אלא באחד בתשרי וכלאו מעשר נמי ראש השנה הוא: **ובהן כמה ראשי שנים.** הלכך ניסן דאית ביה תרי חד קחשיב ליה: **ר״ה לעומר.** לאכול מן החדש מכאן ואילך: **ר״ה לשתי הלחם.** נתחדשה השנה להביא מנחות מן החדש שהעומר מתיר במדינה ושתי הלחם במקדש: **לרבא.** דאמר ארבעה לדברי הכל ליתני מתניתין שיתא: **לרב נחמן.** דאמר חדשים קא חשיב ליתני ה׳ דהא לא תנן סיון במתני׳: **מאורתא.** משקדש היום: **מידי דלא חייל מאורתא.** כגון בט״ו בניסן לא נתחדשה שנה מן החדש מערב עד למחר לאחר שקרב העומר וכן בששה בסיון: **והרי רגלים.** דקתני מתניתין לענין בל תאחר דקס״ד זמן בל תאחר לאו מאורתא הוא כשקדש היום חייל [אלא] עד שתבא שעה שהיא ראויה להביא נדרים ונדבות ואין זאת עד שיקריב תמיד של שחר שאין קרבן קודם לו. ומשנינן לאתויי מעיקרא מחייב וקאי להביא קרבן נדרו מחייב ועומד משעה שנדר והיה לו להקריבו מערב הרגל ולא הוקבעו רגלים לבל תאחר לענין הקרבת קרבן אלא לענין מיחל עליה בל תאחר ומאורתא נמי חייל: **והרי יובלות.** דקתני בראשי שנים דמתני׳ דלא חיילי אלא על ידי תקיעת שופר דב״ד ואינה אלא ביום דכתיב ביום הכפורים תעבירו שופר (ויקרא כה): **רבי ישמעאל כו׳.** לקמן בפירקין (דף ח:): **מראש השנה חייל.** ואינו תלוי בתקיעה הלכך מאורתא דר״ה חייל: **דלא תלי במעשה.** כניסת ראש השנה שלהן אינה תלויה במעשה אלא משהגיע היום הוה ראש השנה ומתחדשת השנה למילתיה: **מידי דתלי במעשה.** כגון ראש השנה דעומר ושתי הלחם אין השנה מתחדשת להתיר חדש במדינה או במקדש אלא בהקרבת העומר וכבשי עצרת: **והרי רגלים.** קא סלקא דעתך שאין בל תאחר חל עד שתבא שעה הראויה להבאת קרבן נדרו נמצא שהוא תלוי בתמיד של שחר: **ממילא קא חייל.** משקדש היום:

והרי

לא פסיקא ליה. צריך לדקדק אי הוה מצי לשנויי כדמשני לקמן כי קא חשיב מידי דלא תלי במעשה:

עלתה לו שנה. ולא אמרינן הדמים מודיעים [ו]והרי המעות מתנה או פקדון [ח]:

ולרגלים מני. פי׳ והא דאמרי׳ ברישא באחד בניסן ר״ה לרגלים דהיא נשנית סתמא ומני היא ומשני ר״ש היא ופריך רישא דאמר ארבעה ראשי שנים הן ראש השנה למלכים ולרגלים וסיפא הא דאמרי רבי אלעזר ור״ש אחד בתשרי ופריך רישא וסיפא ר׳ שמעון ומציעתא רבי מאיר רבי היא פי׳ רבי תנא מתני׳ ושנאה אליבא דתנאי וסתם לה כוותייהו אי הכי דחד תנא כמו רבי שנאה מתני׳ ונסיב לה אליבא דתנאי א״כ מה זה דאמר ארבעה ראשי שנים הן חמשה הוו דבשלמא אי ר״ש הוה תני כהדיא ברישא לא הוה רק ארבעה דליהו ר״ש לא סבר אחד באלול ר״ה לבהמה אבל (ב) הא דאמרת דרבי נסיב לה אליבא דתנאי ותנא אחד באלול בשביל ר״ה א״כ חמשה ר״ה הוו ומשני אמר רבא ארבעה לד״ה לר״מ ארבעה דל רגלים לר״ש ארבעה דל מעשר בהמה:

והרי רגלים דלא חיילי מאורתא. אפילו ביום לא חיילי עד יום שני למאן דאמר נדרים ונדבות אין מקריבין ביו״ט ומשני לאתויי מעיקרא מחייב וקאי בקונטרס פירש להביא קרבן מחויב ועומד הוא משעה שנדר והיה לו להקריבו מערב הרגל ולא הוקבעו רגלים לענין הקרבת הקרבן אלא לענין בל תאחר ומאורתא נמי חייל ולא פי׳ כן בשביל שיעבור בבל תאחר משנכנס רגל שלישי בתחלת הלילה דהא לר״מ דאמר לעיל ברגל אחד אינו עובר עד שיעבור כל הרגל וה״ה לרבנן עד שיעברו שלשה רגלים ובפרק ב׳ דביצה (ד׳ יט: ושם) אמר דאין מביאין תודה בחג המצות ובעצרת אלא בחג הסוכות משמע דאם הביא בחג הסוכות בחול המועד דלא עבר והא דפירש כאן בקונטרס דמאורתא חייל היינו לענין דאם מחויב ועומד לפני הרגל איכא כוליה רגל ואם נכנס רגל וקא נדר אפי׳ ליל ראשון ליכא כוליה רגל ואינו עולה למנין שלשה רגלים:

מידי דתלי במעשה. ולמאן דאמר (במנחות דף סח.) אפילו בזמן שבית המקדש קיים האיר המזרח מתיר מ״מ עד יום הביאכם למנוה כדאמרינן במנחות פרק רבי ישמעאל (שם):

והרי

עין משפט נר מצוה

מ א מיי׳ פ״ו מהלכות תמידין הל׳ ג סמג עשין קלט טוש״ע יו״ד סי׳ רצג סעיף א:

מא ב מיי׳ שם פ״ח הל׳ א סמג עשין יא יב:

רבינו חננאל

ותנא דידן כיון דקתני אם הביא יצא לא פסיקא ליה. ויש אומרים אף לשכירות בתים, ראש השנה ניסן. דתניא המשכיר בית לחברו לשנה, מונה י״ב חודש מיום ליום. ואם אמר לשנה זו אפי׳ לא עמד אלא באחד באדר, כיון שהגיע יום אחד בניסן ושלמו לו שלשים יום עלתה לו שנה. דאפילו למ״ד יום אחד בשנה חשוב שנה, שאני הכא דלא טרח איניש ואגר ביתא לבציר מל׳ יומין, ואקשינן ואימא ראש השנה לשכירות בתים תשרי, ודחינן התם בתשרי כי אגר איניש ביתא לכולהו ימות הגשמים אגר. ותנא דידן ותנא קמא דברייתא בניסן נמי שכיחי קיטרי ולא אגר א) לתלתין יומין ותו לא. ובאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ר׳ אלעזר ור׳ שמעון אומרים באחד בתשרי. ואוקימנא לר׳ מאיר דתנן בבכורות פרק מעשר בהמה ר׳ מאיר אומר באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה. ואקשינן והא אוקימנא רישא ר׳ שמעון, דאמרינן ולרגלים מני ר׳ שמעון היא נפקא מיניה לנודר כול׳. רישא ר׳ שמעון כדאמרינן, וסיפא נמי ר׳ שמעון, דקתני סיפא ר׳ אלעזר ור׳ שמעון אומרים באחד בתשרי, ומציעתא ר׳ מאיר. ופריק רב יוסף לעולם מתני׳ רבי היא ונסב ליה למתניתין אליבא דתנאי. וברגלים סבר לה כר׳ שמעון, ובמעשר בהמה סבר לה כרבי מאיר. ומפני מה שביק ר׳ עקיבא דדייק׳ דבריו בבכורות פרק מעשר בהמה באחד בתשרי ר״ה למעשר בהמה, וסתים לן סתמא כר׳ מאיר דפליג עליה, קשיא לן טובא, [illegible] דר״מ תלמיד [דר״ע] הוא. ועוד קיימא לן בכל מקום הלכה כר׳ עקיבא ואפילו מחבריו. ואשכחנא בהדיא תמן אמר ר׳ יוחנן מפי שמועה אמרה, ומפי חגי זכריה ומלאכי, לפיכך לא דחאה בן עזאי לגמרי אלא אמר האלוליין מתעשרין בפני עצמן. אי הכי אמאי קתני ארבעה הא חמשה הוו למלכים ולרגלים שנים, שזה באחד בניסן והוא ראש שנה מלכים, אבל לרגלים חמשה עשר בניסן הוא. באחד באלול ובאחד תשרי ובט״ו בשבט, הרי הן [ה׳]. ופריק רבא ארבעה] לדברי הכל, לר׳ מאיר דל רגלים, כלומר חסר רגלים מן המשנה לגמרי, נשארו לו [ארבע, אחד בניסן] מלכים, ואחד באלול [ר״ה ל]מעשר בהמה, ואחד בתשרי ראש שנה לשנים ובשבט ר״ה לאילן, הרי ארבעה. לר׳ שמעון דל מעשר בהמה כול׳, חסר מעשר בהמה מאחד באלול, נשארו למלכים ולרגלים שנים, ובאחד בתשרי ובט״ו שבט הרי ד׳. אבל מעשר בהמה בפירוש חולק עם ר׳ מאיר במס׳ בכורות פרק מעשר בהמה, וסבר ראש שנה מעשר בהמה אחד בתשרי. רב נחמן בר יצחק פריק ואמר הכי קתני, ארבעה חדשים והם ניסן ואלול ותשרי ושבט.

מסורת הש״ס

א) לעיל ב: וש״נ, ב) ב״מ קא: ע״ש, ג) נ״ל דתנן, ד) בכורות נז:, ה) מגילה ט: שבועות ד. חולין סה. קד., ו) לקמן ח:, ז) ב״ב עח. וע״ש בתוס׳, ח) עיין קדושין מו: ב״מ טו.,

◆

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ דלא חיילי מאורתא וקחשיב (כיון שצריך) תא״מ ונ״ב לפרש״י לא גרס להו וכן הוא בתוס׳: (ב) תוס׳ ד״ה ולרגלים כו׳ אבל השתא דאמרת דרבי:

◆

מוסף רש״י

שמא לא ימסרם לצבור יפה יפה. שמא לא יהא כלבו למסור יפה יפה כלב שלם, דעת לו שיקרעו משנו (ב״ק קיח.). רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי. מתניתין רבי סתמה לפי דעתו ונסיב מילתיה כי הני תרי תנאי, כחדא כמר שנאה דבריו של זה כמו ושל זה כמו (חולין פה.). דל. הסר (סוכה נג:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

ובהן כמה ראשי שנים, ולמלכים ולרגלים בחדא חשיב להו. ואותבינן עליה מהא דתניא ט״ז בניסן ראש שנה לעומר, ו׳ בסיון ראש השנה לשתי הלחם, לרבא ליתני ששה, ד׳ דמתני׳, ועומר ושתי הלחם ששה. לרב נחמן דמוקים לה למתני׳ בד׳ חדשים ליתני ה׳, דהא סיון ליתא במתני׳. ופריק רב פפא תנא דידן לא חשיב ד׳ אלא מאי דחייל מאורתא, כגון הא דקתני למלכים ואוקימנא לשטרות. כלומר, משחשך השמש ונכנס אחד בניסן אם יכתב שטר חוב [ו]כותב זמנו, שנה שנייה כותב, אע״פ שעדיין לא האיר היום. אבל העומר ושתי הלחם שאין מצוותן אלא ביום ולא בלילה, לא קתני. ואקשינן והלא רגלים דקתני במתניתין ולא אוקימנא אלא למעבר בלא תאחר מפני שלא הקריב נדרו, והקרבת הקרבנות ביום הן ולא בלילה (לא) [ו]קתני. (ואקשינן והלא רגלים דקתני במתני׳ ולא אוקימנא אלא למעבר בלא תאחר) (מפני) [ומשני] נהי דהקרבה ליתא אלא ביממא (הלתא) [הבאת] הקרבן לירושלים בליליא מי ליתא. אלא כיון דאתא לחוג ולא אייתי איחייב ליה כאילו עבר עליה מעיקרא. ואקשינן והרי יובלות דקתני ביום הכפורים תעבירו שופר וגו׳, דהוא ביום ולא בלילה, וקתני במתני׳. ופרקינן מתני׳ ר׳ (שמע׳) [ישמעאל] היא דאמר מראש השנה חייל יובל, ראש השנה מאורתא הוא דחייל. רב שישא פריק כי קחשיב תנא דידן מידי דלא תלי במעשה אלא כיון דחל הזמן נוהג כגון הללו כו[ו]לם. אבל עומר ושתי הלחם דתליין במעשה, כגון עומר דתלי בקצירה, ושתי הלחם בלישה ואפייה, הא לא קא חשיבי. והרי רגלים דאוקימנא לר׳ שמעון ולחייב בו לנודר בבל תאחר, והקרבת הנדר מידי דתלי במעשה הוא וקתני. ופרקינן בל תאחר ממילא קא חייל. כלומר אינו מתחייב לבל (תאחר) אלא אם לא יביא הקרבן, ואיחור הבאת הקרבן אינו מעשה.

א) נראה מזה דמפרש כפי׳ הרשב״א ז״ל בחידושיו כאן ועי׳ היטב בש״ך ובסמ״ע בח״מ סי׳ שי״ג ודו״ק.